

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата історичних наук,

доцента Долинної Анни Сергіївни

на дисертаційне дослідження **Товстухи Костянтина Олександровича**
«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. У сучасних умовах євроінтеграційних процесів, глобалізації правового простору та трансформації системи вищої освіти України особливої актуальності набуває проблема підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародного права, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність у багатомовному, мультикультурному та динамічному міжнародно-правовому середовищі. Сучасний розвиток міжнародних відносин, посилення ролі міжнародного права в забезпеченні прав людини, міжнародної безпеки, міждержавного співробітництва та європейської інтеграції України зумовлюють необхідність модернізації національної системи юридичної освіти відповідно до європейських освітніх і професійних стандартів. У цьому контексті особливого значення набуває звернення до позитивного досвіду країн Європейського Союзу щодо професійної підготовки фахівців з міжнародного права, зокрема в аспектах організації освітнього процесу, практикоорієнтованої підготовки, формування професійних компетентностей, розвитку академічної мобільності, міжкультурної комунікації та інтеграції сучасних освітніх технологій у систему юридичної освіти. Актуальність обраної Товстухою Костянтином Олександровичем теми дисертаційного дослідження «Професійна підготовка фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу» зумовлена необхідністю наукового осмислення сучасних тенденцій розвитку юридичної освіти в європейському освітньому просторі та пошуку ефективних шляхів модернізації професійної підготовки майбутніх правників в Україні відповідно до міжнародних стандартів і потреб сучасного суспільства.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація є складовою комплексного дослідження кафедри педагогіки навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теоретичні та методичні

засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах» (реєстраційний номер 0121U107883).

Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 21.10.2022 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Дисертаційне дослідження Товстухи К.О., на наш погляд, відзначається беззаперечною науковою новизною і практичною значущістю. Зокрема, автором вперше в українській педагогічній науці здійснено комплексне дослідження проблеми професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу; у межах висвітлення стану розробленості проблеми дослідження в українському науковому дискурсі виокремлено аспекти її розгляду (історичний, нормативно-правовий, професійно-педагогічний, компаративний та інтеграційний); охарактеризовано концептуальні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу; розкрито генезу професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу в межах семи послідовних етапів (1) ранньомодерний (XVI – перша половина XVII ст.); 2) просвітницько-класичний (друга половина XVII – початок XIX ст.); 3) класичного позитивізму (1815-1898 рр.); 4) інституціонально-ліберальний (1899–1944 рр.); післявоєнної реконструкції (1945–1979 рр.); європеїзації та глобалізації (1980 – 2009 рр.); сучасний (2010 р. – дотепер); висвітлено нормативні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу (стратегічні пріоритети й тенденції розвитку професійної підготовки фахівців з міжнародного права, визначені в державних нормативних документах країн Європейського Союзу); окреслено змістові (зміст, структуру та особливості реалізації освітніх програм першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти) та методичні (критичні педагогічні підходи та практикоорієнтовані методи навчання) засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу; визначено можливості використання позитивних концептуальних ідей європейського досвіду у процесі модернізації професійної підготовки фахівців з міжнародного права в Україні.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що схарактеризовані автором теоретичні, нормативні, змістові та методичні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу й відповідні рекомендації можуть бути використані у процесі формування освітньої політики в галузі міжнародного права, розроблення методичного забезпечення означеного

процесу, викладання лекційних, семінарських і практичних занять для здобувачів освіти першого, другого та третього рівнів вищої освіти педагогічних закладів вищої освіти. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі українських закладів вищої освіти.

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено в 11 публікаціях автора, з яких 10 одноосібних, серед яких 3 статті в наукових фахових виданнях України, 8 праць апробаційного характеру.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, під час яких відбулась апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувача, у яких відображено основні наукові результати дослідження, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Таким чином, можемо стверджувати, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ознайомлення з текстом дисертації Товстухи К.О. дає підстави констатувати наявність логічної побудови й послідовності у висвітленні ходу дослідження та його результатів. Здійснено глибокий аналіз понять за темою дисертації. На основі наукового пошуку обґрунтовано й виважено концептуальні положення дослідження.

Дисертація має чітку структуру. У вступі коректно й обґрунтовано визначено актуальність теми та науковий апарат дослідження. Відповідно до поставленої мети, що полягає у з'ясуванні теоретичних, нормативних, змістових та методичних засад професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу для визначення можливостей використання позитивних концептуальних ідей європейського досвіду в Україні, визначено п'ять завдань, розв'язання яких стало можливим завдяки використанню доцільно обраного комплексу теоретичних та емпіричних методів. Окреслено наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу» висвітлено результати розв'язання першого та другого завдань дисертації. Зокрема, автором детально розглянуто сутність феномену професійної підготовки фахівців з міжнародного права шляхом аналізу праць українських та іноземних науковців із розподілом масиву праць за історичним, нормативно-правовим, професійно-педагогічним, компаративним та інтеграційним аспектами розгляду.

Заслужують на увагу схарактеризовані автором концептуальні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу.

Слушним є звернення автора до генезу професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу в межах семи послідовних етапів.

Другий розділ дисертації присвячено висвітленню нормативних, змістових та методичних засад професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу. У даному контексті заслуговує на схвалення звернення автора до законодавства таких країн Європейського Союзу, як Німеччина, Франція, Італія, Нідерланди та Польща.

Наукову та практичну цінність становить здійснена автором детальна характеристика показових освітніх програм, зокрема бакалаврської програми «Студії з порівняльного, європейського та міжнародного права» (Comparative, European and International Legal Studies – CEILS) Університету Тренто (Італія), бакалаврських програм «Студії з міжнародного та європейського права» (International and European Legal Studies) та «Міжнародні відносини» (International Relations) Англо-американського університету (Прага, Чеська Республіка), бакалаврської програми «Глобальне право» (Global Law) Університету Луїсс Гвідо Карлі (Італія), програми «Політичні науки та міжнародні студії» (Political Science Major – International Studies Specialization) Коледжу МакДеніел (Будапешт, Угорщина), бакалаврської програми «Міжнародне та європейське право» Брюссельської школи управління (Бельгія), магістерської програми «Дипломатія та міжнародне право» (Diplomacy and International Law) Американського університету в Парижі (Франція), магістерської програми «Міжнародне право та права людини» (International Law and Human Rights) Університету Академія Обу (Фінляндія), магістерської програми «Європейське та міжнародне енергетичне право» (European and International Energy Law) Технічного університету Берліна (Німеччина) та ін.

Заслужують на увагу результати проведеного автором аналізу методичних засад підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу, що засвідчують поєднання в освітньому процесі ЗВО, які здійснюють підготовку фахівців у галузі права, критичних педагогічних підходів із практикоорієнтованими методами навчання.

Необхідно відмітити запропоновані дисертантом у третьому розділі дисертації рекомендації щодо можливостей використання позитивного європейського досвіду в Україні.

Загальні висновки висвітлюють результати поставлених Товстухою К.О. завдань.

6. Оцінка змісту та оформлення дисертації

Дисертаційна робота відповідає чинним вимогам щодо змісту та оформлення, відзначається зрозумілим та доступним для сприйняття стилем викладу наукових положень, матеріалів та висновків.

Ознайомлення з текстом дисертації Товстухи К.О. дає підстави стверджувати, що представлена наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає чинним вимогам.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

У цілому позитивно оцінюючи результати представленої Товстухою К.О. дисертаційної роботи, необхідно окреслити певні дискусійні положення щодо її змісту, а також висловити окремі побажання:

1. Дисертаційне дослідження виграло би від більш детального висвітлення критеріїв добору країн Європейського Союзу для компаративного аналізу, оскільки це дозволило б чіткіше обґрунтувати репрезентативність досліджуваного європейського досвіду професійної підготовки фахівців з міжнародного права.

2. Структура дисертації загалом є логічною та послідовною, однак окремі підрозділи теоретико-методологічного характеру (напр. п.1.2) містять значний обсяг описового матеріалу, що подекуди ускладнює концентрацію уваги на ключових авторських узагальненнях і результатах дослідження.

3. На нашу думку, компаративний аналіз професійної підготовки фахівців з міжнародного права міг би бути ще більш репрезентативним за умови ширшого залучення досвіду країн Центральної та Східної Європи, освітні системи яких є ближчими до сучасних умов трансформації української вищої освіти.

4. Запропоновані автором рекомендації щодо використання позитивного досвіду країн Європейського Союзу в системі вищої юридичної освіти України є цілком слушними, однак окремі з них потребують конкретизації щодо можливостей їх практичної реалізації в сучасних українських умовах.

8. Загальний висновок. Ураховуючи актуальність досліджуваної проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Товстухи Костянтина Олександровича «Професійна підготовка фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу» має завершений, цілісний, авторський характер і

відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Товстуха Костянтин Олександрович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат історичних наук, доцент,
завідувач відділу аспірантури і докторантури,
доцент кафедри всесвітньої історії
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Анна ДОЛИННА

Зразок підпису	<i>Анна Долинна</i>
Засвідчую	<i>Анна Долинна</i>
Начальник відділу кадрів	<i>Анна Долинна</i>
" 14 " 05	20 22р.

